VIIKONVAIHDE

IKIVIHREÄT

JAANA KANKAANPÄÄ

Joulun kestosuosikki kehottaa hiljentymään.

Joulun kesto-suosikki soi taas

”Näin sydämeeni
joulun teen
ja mieleen hiljaiseen.
Taas Jeesus-lapsi
syntyy uudelleen.”

Sydämeeni joulun teen on yksi suosituimpia suomalaisia joulusävelmiä. Uudemman polven joulusuosikkeihin lukeutuva kappale on **Kassu Halosen** (1953–) sävellys, jonka levytti ensimmäisen kerran **Vesa-Matti Loiri** vuonna 1988 samannimiselle pitkäsoitolle.

Joulualbumi osoittautui myös taloudelliseksi menestykseksi, sillä sitä myytiin jo seuraavana vuonna kultalevyyn oikeuttava määrä.

Veskun jälkeen oman studioversionsa sävelmästä ovat tehneet useat eturivin taiteilijat, kuten **Arja Koriseva** ja **Eino Grön**.

Kesällä studioon

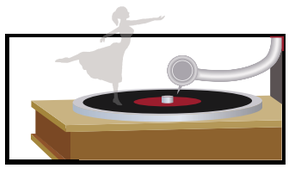

”Vain kynttilät
ja kultanauhat
loistaa hämärään.”

Sydämeeni joulun teen -lauluun tekstin laati sanoittajamestari **Vexi Salmi**. Joulun tunnelmaa huokuva kappale äänitettiin kesäisenä hellepäivänä hyvissä ajoin ennen joulusesonkia.

Levytystilannetta myöhemmin muistellut Kassu Halonen kertoi nauhoituksen sujuneen mutkattomasti ja ilman turhia paineita.

Loiri lauloi sävelmän kerralla purkkiin ilman uusintaottoja, ja laulu oli valmis parissa tunnissa.

Sanoituksesta kiistaa

”On jouluyö,
sen hiljaisuutta
yksin kuuntelen.”

Vaikka suomalaiset ihastuivat kappaleeseen, soraääniäkin kuului. Arvostelijat syyttivät laulua harhaoppisuudesta luultavasti kertosäkeen tekstin vuoksi: ”...taas Jeesus-lapsi syntyy uudelleen”.

Vexi Salmen mukaan kyse oli vain vertauskuvasta, ei uudelleensyntymisestä, kuten kriitikot väittivät. Sanoittaja on todennut laulun kertovan hiljaisuuden tavoittelusta hälinän ja kiireen keskellä.

Lopulta Sydämeeni joulun teen poistettiin Suomen lähetysseuran Kauneimmat joululaulut -vihkosesta. Sävelmä pääsi kuitenkin seurakuntalaisten pyyntöjen ansiosta laululistalle takaisin.

Laulun suosio säilyy

Suomalaisten suosiossa pysynyt kappale on pärjännyt myös radiosoitossa, sillä se oli tekijänoikeusjärjestö Gramexin radioilta saamien soittotietojen perusteella kuudenneksi soitetuin joululaulu vuonna 2012.

Tänä vuonna tarjolla on myös tunteellista livetulkintaa, sillä laulun tunnetuin esittäjä Vesa-Matti Loiri on parhaillaan sävellyksen mukaan nimetyllä kiertueella.

RIKU-MATTI AKKANEN

KANSAN SUUSTA

Kuin tervan juontia

”Paina tyttö tervan kanssa mieleen”, neuvoi lappajärveläisisäntä tytärtään 50-luvulla. Jos mitä teetkin, tee tervan kanssa, neuvottiin Savonlinnassa. Se mikä tehtiin tervan kanssa, pysyi.

Vaikka tervaa ei tarvita suksiin eikä laivoihin, se pysyy kielessä. Nykyihmiselle työnteko voi olla tervan juontia. Ja kahvitauolla hän juo sumppia, mustaa kuin terva.

Vanhan raamatunkäännöksen mukaan Nooa tervasi arkkinsa sekä sisä- että ulkopuolelta. Luultavasti hän teki sen Kainuussa pyrolysoidulla tervalla, joka oli viety veneellä Ouluun, joka ei vielä silloin ollut tapulikaupunki, ja sieltä Tukholman ja Antwerpenin kautta Kaksoisvirran maahan.

Liikkuu kuin täi tervassa, sanotaan hitaasta. Mutta täit eivät liiku tervassa entiseen malliin. Ensinnäkin niitä on nykyisin vähemmän kuin Ryysyrannassa. Toiseksi niitä ei enää häädetä siten, että levitetään tervaa sisältävää litkua päähän pariksi päiväksi.

Tervasampoota nykysuomalainen toki lotraa hiuksiinsa kesämökin rantasaunassa. Tämä tuoksuva aine jatkaa tervankäytön perinteitä: tervaa on käytetty erityisesti ihonhoidossa, sillä se vähentää hilseilyä.

Entisaikaan terva paini kansanlääkinnän raskaassa sarjassa viinan ja saunan kanssa. Pomarkussa tervaa kutsuttiin talonpojan tohtoriksi. Lappajärveläisen mukaan terva voittaa yhdeksän parasta apteekkaria.

TOPI LINJAMA

JARKKO SIRKIÄ

Toven juhlavuoden muki on sekä villinnyt että ärsyttänyt keräilijöitä. Rillimukien perässä ovat juosseet niin keräilijät kuin trokarit.

Muumimukiin hurahtaa vahingossa

Tavallinen keräilijän tarina alkaa muutamasta lahjamukista. Pikkuhiljaa niitä kertyy kaappiin. Lopulta kokoelmaa ryhdytään täydentämään tosissaan.

Hämeenlinnalaisen **Irma Niemisen** muumimukikokoelma on ”ihan tavallinen”. Kaappiin alkoi 1990-luvulla kertyä tuttavien tuomina tuliaisina muumimukeja, joista juotiin sadat kerrat kahvia.

”Kerran tulin sitten laskeneeksi, että mukejahan on yli neljäkymmentä. Siinä on aika monta nimipäivä- ja syntymäpäivälahjaa”, kertoo kuusikymppinen rouva yllätyksestään.

Kun tyttäret lähtivät opiskelemaan, he veivät omat nimikkomukinsa mukanaan.

”Niiden tilalle piti sitten ryhtyä hankkimaan samanlaisia. Siitä se varsinainen keräily sitten lähti...”

Täydellinen kokoelma

Elli Syvähuoko Lohjan Karjalohjalta tykkäsi muumeista jo lapsena. Ensimmäiset muumimukinsa hän hankki 1990-luvulla.

”Ne olivat vuosia käytössä. Myöhemmin mukit päätyivät vintille, mutta nykyään ne ovat täällä kotonamme vitriinissä esillä.”

Neljän lapsen äiti paljastaa, että mukien, lautasten ja kulhojen kokoelmaa on täydellinen.

”Minulla on myös se kuuluisa Fazer-muki.”

Kyseisiä mukeja on valmistettu vain 400 ja sarja on numeroitu. Syvähuoko paljastaa omansa numeron. Se on 50.

”Maksoin siitä vajaat kymmenen vuotta sitten 200 euroa. Se tuntui silloin pöyristyttävältä. Nykyään sama muki maksaisi viitisen tuhatta euroa...”

Kokoelmansa hintaa pitkän linjan keräilijä ei sen kummemmin ajattele, vaikka hintoja tuleekin aika-ajoin seurattua.

”Kyllä näillä uuden auton saisi. Mutta ne eivät ole myynnissä.”

Syvähuoko tunnustaa myyneensä kerran opiskelijana yhden 1950-luvulla valmistetun Muumi-figuurin.

”Kyllä jälkeenpäin harmitti. Mutta silloin oli joku äkillinen rahan tarve.”

Muumimukiharrastajana Syvähuoko pitää itseään hyvin tavallisena.

”Olen tällainen perus perheenäiti. En minä mukeja joka päivä ajattele tai niistä kenellekään jauha. Ne ovat sellainen kiva oma harrastus, josta saan iloa.”

Uuteen taloon oma seinä

Myös **Eija Pyykönen** Nurmeksesta kuvailee itseään ihan tavalliseksi muumimukien ystäväksi. Hänen mukikokoelmastaan puuttuvat vain kuuluisat Fazer- ja Unelmoi-mukit. Mukeja ei Pyykösilläkään piilotella, vaan ne ovat vitriinissä esillä.

”Rakennamme juuri uutta taloa ja sinne mies lupasi minulle kokonaisen seinän valovitriiniä.”

Pyykösilläkin mukeja käytettiin arkiastioina siihen asti, kun sisko kerran kahvipöydässä kiinnitti niihin huomiota.

”Miten te raaskitte vielä käyttää näitä? Vasta sen jälkeen tulin tutkineeksi mukien hintoja ja siirsin mukit vaivihkaa vitriiniin. Myöhemmin otin osan takaisin käyttöön, kun ryhdyin hankkimaan samanlaisia tarrallisia tilalle.”

Moni harrastusta tuntematon ihmettelee, mitä väliä jollain tarralla on muumimukin kyljessä. Keräilijälle alkuperäisen myyntitarran olemassaolo on ainut takuu siitä, että muki on käyttämätön ja uutta vastaava.

”Uudenveroiset mukit ovat aivan eri hinnoissa kuin käytetyt, saatikka naarmuiset tai kolhitut. Itsekin olen sen kukkarossani saanut kokea.”

Yli 20 000 jäsentä

Suuren osan mukeistaan Pyykönen on ostanut kaupasta, mutta osa aiemmin julkaistuista kausi- ja erikoismukeista on pitänyt metsästää netin kautta.

”Parhaat kanavat ovat tällä hetkellä Facebookissa. Tykkään myös kyttäillä toria ja huutonettiä sekä erilaisia verkkokauppoja, kuten All Things Moomin.”

Suosituimmassa Facebookin muumiastioiden kirpputoriryhmässä on yli 13 000 jäsentä.

”Kyllä se jotain kertoo harrastuksen laajuudesta. Muumimukit ovat ihan jokaisen ulottuvilla. Paitsi tietysti ne arvokkaimmat...”

STINA HAASO

Keräilijät arvostavat mukeissa alkuperäisiä tarroja.

MUUMIMUKI

Rillimuki kiihdyttää keräilijöitä

Arabialta on ilmestynyt 68 muumimukia.

Ensimmäinen muki syntyi 1950-luvulla, kun Kaj Franck käytti lastenastiasetissään Tove Janssonin kuvitusta.

Nykyaikaisten muumimukien vyöry lähti liikkeelle vuonna 1990, kun Arabia julkaisi vihreän sarjakuvamukin.

Tove Janssonin juhlavuoden kunniaksi lanseerattu muki sai sekä keräilijät että trokarit liikkeelle. Joka kuudenteen mukiin on sisäpuolelle maalatut silmälasit. Muki sai nimen rillimuki.

Rillimukikauppa on aiheuttanut keräilijäpiireissä runsaasti pahennusta, kun himoittuja erikoismukeja on myyty huutokaupoissa hurjiin hintoihin.

Trokarit saavat muumimukipiireissä tunteet kuohumaan. Ei ole lainvastaista ostaa kymmentä mukia ja yrittää myydä niitä myöhemmin hiukan kovempaan hintaan.

Tarralla vai ilman? Joidenkin keräilijöiden mielestä tarra on ainoa varmiste siitä, että muki on uudenveroinen. Tarrallisten mukien hinnat ovat tarrattomia korkeammat.

1. Mukien lisäksi saatavilla on kulhoja ja lautasia.

2. Alkuperäiset pahvikuoret lisäävät lautasen arvoa.

3. Vuoden 2004–2005 joulumukin hinta on käytettynäkin parisataa euroa.

4. Iltapurjehdus-mukin arvoa lisää myyntilappu.

Arabia seuraa keräilijöitä tarkasti

Muumimukien keräilijöiden mielenliikkeet kiinnostavat Arabiaa kovasti.

”He ovat meidän suurimpia kuluttajiamme. Mukeja ja astioita tehdään kysynnän mukaan, joten markkinoita seurataan kaiken aikaa”, kertoo Arabian tiedotuspäällikkö **Nina Colliander**.

Mukeja on myyty jo miljoonia kappaleita.

”Tarkkoja lukuja emme kerro, koska olemme pörssiyhtiö. Mutta sen voin sanoa, että muumimukien suosio on meille todella iloinen asia.”

Keräilyn voi aloittaa nyt

Astioiden jälkimarkkinoihin Arabia ei halua ottaa kantaa. Colliander muistuttaa, että Arabia keskittyy uusien tuotteiden tuottamiseen.

”Meillä ei ole mitään keräilijöitä tai keräilykulttuuria vastaan. Harrastukseen kuuluvat vanhojen mukien myyminen, ostaminen ja vaihtaminen”, Colliander kertoo.

”Keräilijöiden rakkaus näkyy siinä, että joukkoon liittyy uusia innokkaita keräilijöitä, jotka haluavat täydentää kokoelmaansa niin uusilla kuin vanhoilla mukeilla. Jos olisimme epäonnistuneet tuotteissamme, ei niitä kukaan haluaisi keräillä.”

Alkuperäiset hahmot

Aktiiviset keräilijät antavat palautetta ja ideoita Arabian suuntaan. Toiveita otetaan huomioon, mutta ihan kaikkea ei voida toteuttaa.

”Yksi, mitä meiltä jatkuvasti toivotaan, on taikuri-hahmon tuominen mukeihin. Valitettavasti sitä emme voi tehdä. Käytämme muumiastioissa vain alkuperäisiä **Tove Janssonin** hahmoja, joihin esimerkiksi taikuri ei kuulu.”

Arabia ei halua tinkiä periaatteesta, vaikka se rajaakin uusien hahmojen saamista valikoimaan.

Keräilyn tuottamat lieveilmiöt harmittavat Collianderia. Kun esimerkiksi Toven juhlavuoden mukien erikoiskappaleita, rillimukeja, alettiin viime keväänä ostaa läjäpäin voitto mielessä, Arabialla seurattiin ilmiötä harmistuneina.

”Se ei ole keräilyn hengen mukaista. Oli tarkoitus ilahduttaa keräilijöitä, ei tuottaa trokareille markkinoita. Ilmiö verottaa oikeiden muumimukien ystävien harrastusta.”

STINA HAASO